

استادبانک

نمونه سوالات همراه با جواب و

گام به گام کتاب‌های درسی

به طور کامل رایگان در

اپلیکیشن استادبانک

به جمع ده‌ها هزار کاربر اپلیکیشن رایگان استادبانک پیوندید.

[لینک دریافت اپلیکیشن نمونه سوالات استادبانک \(کلیک کنید\)](#)

* برای مشاهده نمونه سوالات دانلود شده به صفحه بعد مراجعه کنید.

۱- با انواع علوم اجتماعی تبیینی، تفسیری و انتقادی (تجویزی) آشنا شده‌اید. برای کسب هر کدام از این علوم، نوع متفاوتی از عقل و عقلانیت به کار گرفته می‌شود. عقل معانی مختلف و کاربردهای متفاوتی دارد و برای هر کدام از این معانی و کاربردها، اصلاحات ویژه‌ای وجود دارد. گاهی عقل را در یک معنای عام به کار می‌برند که هرگونه تلاش ذهنی و فکری را شامل می‌شود که هم عالمان در دانش علمی از آن استفاده می‌کنند و هم عموم مردم در دانش عمومی از آن بهره می‌برند. در این معنا می‌توان از انواع عقل سخن گفت از جمله موارد زیر:

- عقل ابزاری (تجربی): دانشمندان برای کسب دانش درباره‌ی پدیده‌های طبیعی و مادی (محسوس) از این عقل استفاده می‌کنند و همواره به آزمون‌های حسی و روش‌های تجربی پایبندند. اصل انقباض و انبساط فلزات در علوم طبیعی و عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی و ... به کمک این عقل درک می‌شوند. جامعه‌شناسی تبیینی از عقل ابزاری برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی استفاده می‌کند.

- عقل تفسیری: برای فهم و تفسیر پدیده‌های معنادار مانند کنش انسان‌ها، گفتار و متن به کار می‌رود. برای مثال معنای برخاستن یک فرد در جمع با کمک این عقل فهمیده می‌شود. جامعه‌شناسی تفسیری برای فهم دیگران و ارتباط با آنان یا معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی از این عقل مدد می‌گیرد.

- عقل انتقادی: عقلی است که برای ارزیابی و داوری نسبت به مناسبات و ارتباطات انسانی به کار می‌رود؛ مثلاً وضعیت ارزش‌های عدالت و آزادی را در روابط انسانی ارزیابی می‌کند. جامعه‌شناسی تفسیری به توصیف ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی بسنده می‌کند. ولی جامعه‌شناسی انتقادی از عقل ابزاری و عقل تفسیری عبور می‌کند و به دنبال عقلانیت دیگری می‌گردد که ظرفیت و توان داوری ارزشی و انتقادی داشته باشد و این ظرفیت و توان را در عقل انتقادی جست‌وجو می‌کند. تلاش کنید برای استفاده از عقل ابزاری، عقل تفسیری و عقل انتقادی نمونه‌های دیگری ذکر کنید.

عقل ابزاری	عقل تفسیری	عقل انتقادی
در سخن گفتن با دیگری، از زبان خود برای ترغیب او به انجام کاری که من می‌پسندم استفاده می‌کنم.	در سخن گفتن با دیگری، از زبان خود برای شناخت یکدیگر، تفاهم و تعامل استفاده می‌کنیم.	در سخن گفتن با دیگری، از زبان خود برای اصلاح یک رابطه‌ی ظالمانه استفاده می‌کنیم.
.....
.....
.....

« پاسخ »

عقل ابزاری: علل بیماری آسم، قوانین علم مکانیک و ...

عقل تفسیری: معنای نوروژ برای مردم ایران، معنای راهپیمایی صلح (مارش میرا) برای مردم بوسنی و ...

عقل انتقادی: ارزیابی انتقادی حقوق کودکان یا نقد فاصله طبقاتی در یک جامعه و ...

عقل در معنای خاص: به دو نوع عقل نظری (شناخت هستی‌ها) و عقل عملی (بایدها و نبایدها و احکام ارزشی) تقسیم می‌شود.

۲- فارابی و ابن خلدون دو اندیشمند اجتماعی جهان اسلام اند. با مقایسه‌ی اندیشه اجتماعی آنها، دو شباهت و دو تفاوت مهم اندیشه‌ی آنها را بیان کنید و درباره‌ی دوری و نزدیکی اندیشه اجتماعی آنها با یکدیگر گفت‌وگو کنید.

« پاسخ »

شباهت‌های ابن خلدون و فارابی:

- ۱- تأثیرپذیری از قرآن
 - ۲- شناخت سنت‌های الهی در جامعه
- تفاوت:

- ۱- فارابی از استدلال‌های عقلی برای تقسیم جوامع براساس نوع علم و اندیشه و فرهنگ و رفتاری، استفاده می‌کند ولی ابن خلدون در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشته است.
- ۲- رویکرد فارابی انتقادی است. رویکرد ابن خلدون انتقادی نیست و جامعه‌شناسی او در مقایسه با جامعه‌شناسی فارابی، محافظه‌کارانه است.

۳- قرآن کریم سنت‌های اجتماعی متعددی را به ما معرفی می‌کند و آنها را سنت‌های الهی می‌نامد. هم‌چنین، ما را به شناخت سایر سنت‌های الهی که در قرآن معرفی نشده‌اند دعوت می‌کند. آیا آن دسته از سنت‌های اجتماعی که ما آنها را از طریق تجربه و عقل می‌شناسیم نیز سنت‌های الهی‌اند؟

« پاسخ »

قرآن، انسان‌ها را به شناخت سایر سنت‌های الهی که در قرآن معرفی نشده است، دعوت می‌کند. در نتیجه می‌توان از طریق تجربه و عقل نیز به شناخت سنت‌های الهی رسید. اما شناخت هر سنت اجتماعی در یک جامعه را نمی‌توانیم شناخت سنت الهی محسوب کنیم زیرا یکی از ویژگی‌های سنت‌های الهی، عام و غیرقابل تغییر بودن است و باید از این ویژگی برخوردار باشد.

- ۴- به یکی از دو روش زیر درباره‌ی سهم دانشمندان مسلمان در پایه‌گذاری علوم طبیعی جدید آشنا شوید.
 - دعوت از یک کارشناس تاریخ علم به کلاس.
 - مراجعه به یکی از کتابخانه‌های معتبر با نظارت و هدایت دبیر کلاس برای انجام یک تحقیق کتابخانه‌ای.

« پاسخ »

پاسخ به عهده‌ی دانش‌آموز

۵- ابن خلدون، علم اجتماعی خود را چه می‌نامد؟

« پاسخ »

علم عمران

۶- نتیجه‌ی مطالعات ابن خلدون در بررسی جوامع چیست؟

« پاسخ »

ابن خلدون با استفاده از تجربه تاریخی جوامع پیرامون خود از عصیبت به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع یاد می‌کند و این دریافت خود را به همه‌ی جوامع تعمیم می‌دهد.

۷- چرا ابن خلدون در مطالعات خود از جامعه آرمانی سخن نگفت؟

« پاسخ »

او در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیش‌تر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از جامعه‌ی آرمانی سخنی نگفت.

۸- ابن خلدون در مطالعات خود بیش‌تر از کدام روش استفاده می‌کرد؟

« پاسخ »

روش تجربی

۹- محتوای کتاب تحقیق ماللهند چیست؟

« پاسخ »

ابوریحان بیرونی در کتاب تحقیق ماللهند با روش تجربی و تفهومی، فرهنگ جامعه‌ی هند را توصیف کرد و با استفاده از روش عقلی، به ارزیابی انتقادی این فرهنگ پرداخت.

۱۰- مسکویه با کدام رویکرد، «تجارب‌الامم» را تألیف کرده است؟

« پاسخ »

با نگاه تبیینی

۱۱- مسکویه، صاحب کدام اثر است؟

« پاسخ »

تجارب‌الامم

۱۲- منظور فارابی از «مدینه ضاله» چیست؟

« پاسخ »

مدینه ضاله جامعه‌ای است که در اثر انحراف نظری از مدینه‌ی فاضله شکل می‌گیرد. در مدینه‌ی ضاله، نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه‌ی فاضله هم تحریف می‌گردند و آرمان‌ها، ارزش‌ها و امور غیرعقلانی، آرمان‌ها و ارزش‌های عقلانی معرفی می‌شوند.

۱۳- منظور فارابی از «مدینه فاسقه» چیست؟

« پاسخ »

مدینه‌ی فاسقه جامعه‌ای است که در اثر انحراف عملی از مدینه‌ی فاضله به وجود می‌آید. در مدینه‌ی فاسقه، با آن‌که مردم علوم و حیانی و عقلانی را می‌شناسند، اما از آن‌ها بهره نمی‌گیرند، یعنی با آن‌که مردم حقیقت و عدالت را می‌شناسند یا امکان شناخت آن‌را دارند، براساس آن عمل نمی‌کنند.

۱۴- کدام جوامع با انحراف از مدینه‌ی فاضله شکل گرفته‌اند؟

« پاسخ »

مدینه‌ی فاسقه و مدینه‌ی ضاله

۱۵- منظور فارابی از «مدینه فاضله» چیست؟

« پاسخ »

فارابی جامعه‌ای را که بر محور علم سازمان یافته باشد، مدینه‌ی فاضله می‌نامد. مدینه‌ی فاضله، جامعه‌ی آرمانی موردنظر اوست. علم در مدینه‌ی فاضله، به علم تجربی محدود نمی‌شود و علوم عقلی و وحیانی را نیز دربر می‌گیرد.

۱۶- منظور فارابی از «مدینه جاهله» چیست؟

« پاسخ »

فارابی جوامعی را که از علوم عقلی بی‌بهره‌اند، مدینه‌ی جاهله نامیده است. در جوامع جاهله، علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد اما علمی که از ارزش‌ها، آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید، وجود ندارد.

۱۷- فارابی بر چه مبنایی به تقسیم‌بندی جوامع پرداخته است؟

« پاسخ »

او با توجه به جوامع زمان خود و جوامع گذشته و هم‌چنین با استدلال عقلی، جوامع مختلف را براساس نوع علم، اندیشه، فرهنگ و رفتاری که دارند، به انواعی تقسیم کرده است.

۱۸- منظور فارابی از «علم مدنی» چیست؟

« پاسخ »

فارابی علم اجتماعی را زیرمجموعه‌ی علوم انسانی می‌دانسته و آن را علم مدنی نامیده است.

۱۹- چند نمونه اندیشمند اسلامی نام ببرید که در حوزه‌ی علوم اجتماعی آثاری را تدوین کرده‌اند.

« پاسخ »

فارابی - ابوریحان بیرونی - ابن خلدون

۲۰- «جامعه‌ی آرمانی» در قرآن چگونه جامعه‌ای است؟

« پاسخ »

جامعه‌ای که در آن به عدالت و قسط رفتار می‌شود. جامعه‌ی آرمانی قرآن، فرهنگ حق دارد و در آن به کسی ظلم نمی‌شود و در برابر ظلم دیگران مقاومت می‌شود. این جامعه، قصد ظلم به دیگر جوامع را ندارد اما ظلم دیگران را هم نمی‌پذیرد. به علاوه، تا آن‌جا که بتواند به ستم‌دیدگان و مستضعفان جهان یاری می‌دهد.

۲۱- فرهنگ‌های مختلف چگونه در قرآن مطرح شده‌اند؟

« پاسخ »

قرآن به فرهنگ‌های مختلف و امت‌های گذشته اشاره می‌کند و رفتار و فرهنگ گذشتگان را مورد ارزیابی انتقادی قرار می‌دهد؛ رفتار عاقلانه‌شان را تأیید می‌کند و از رفتار جاهلانه و سفیهانه‌ی آن‌ها انتقاد می‌کند.

۲۲- منظور از «سنت‌های الهی» چیست؟

« پاسخ »

قرآن کریم، قوانین حاکم بر تداوم و تغییر جوامع و امت‌های مختلف را سنت الهی می‌نامد و آدمیان را برای شناخت این سنت‌ها تشویق می‌کند.

۲۳- علم به جامعه و تاریخ (علوم اجتماعی) در چه شرایطی علم نافع محسوب می‌شوند؟

« پاسخ »

اگر به قصد درس آموختن از رفتار گذشتگان و شناخت قوانین اجتماعی، برای استفاده از آن قوانین در حال و آینده آموخته شوند.

۲۴- موضوع «علم به نفس، علم توحید و علم به مبدأ و معاد» چیست؟

« پاسخ »

درباره‌ی حقیقت انسان و آغاز و انجام او سخن می‌گویند.

۲۵- انواع علوم نافع را توضیح دهید.

« پاسخ »

الف) علوم ابزاری که نیازهای روزمره‌ی جامعه‌ی اسلامی را برطرف می‌کنند، مانند علم پزشکی و علوم فنی و مهندسی و علوم پایه که به نوعی مادر این علوم به شمار می‌آیند.
ب) علمی که درباره‌ی چگونگی استفاده از علوم ابزاری و اهداف، ارزش‌ها و آرمان‌های انسان صحبت می‌کنند نیز علم نافع هستند.
ج) علمی که درباره‌ی حقیقت انسان و آغاز و انجام او، سخن می‌گویند علم نافع محسوب می‌شوند. حتی این دسته از علوم یعنی علم به نفس، علم توحید و علم به مبدأ و معاد، از نافع‌ترین علوم دانسته شده‌اند.
د) علم به جامعه و تاریخ (علوم اجتماعی) اگر به قصد درس آموختن از رفتار گذشتگان و شناخت قوانین اجتماعی، برای استفاده از آن قوانین در حال و آینده آموخته شوند، علم نافع هستند.

۲۶- منظور از «علم نافع» در اسلام چیست؟

« پاسخ »

علم نافع علمی است که ما را به اهدافمان نزدیک کند، حرکت ما را آسان کند، ما را پیش ببرد، در ما روحیه‌ی حرکت ایجاد کند، ما را شکوفا کند و ظرفیت‌های ما را به فعلیت برساند. علم مقدمه‌ی عمل است؛ علم نافع آن علمی است که به کار کشور بیاید و برای حل مشکلات کشور مفید باشد.

۲۷- آیا در اسلام، همه‌ی علوم از جایگاه و ارزش یکسانی برخوردارند؟ توضیح دهید.

« پاسخ »

خیر. علم مراتب و انواعی دارد و یادگیری همه‌ی علوم ارزش یکسانی ندارد. آموختن برخی علوم مانند سحر، در اسلام منع شده و در مقابل، یادگیری برخی علوم، لازم و ضروری دانسته شده است. در واقع، مسلمانان به آموختن علم نافع تشویق شده‌اند و از یادگیری علمی که فایده‌ای نداشته باشد، منع گردیده‌اند.

۲۸- در اسلام، «علم» چه جایگاهی دارد؟

« پاسخ »

در اسلام، علم از مهم‌ترین ارزش‌ها است. در قرآن کریم از علم به عنوان هدف آفرینش یاد شده است؛ علم، علت برتری انسان بر فرشتگان معرفی گردیده و انسان به سبب علم، خلیفه‌ی خداوند در زمین شده است. قرآن کریم کتاب علم است. پیامبران نیز برای تعلیم و تربیت آدمیان مبعوث شده‌اند. علم مراتب و انواعی دارد و یادگیری همه‌ی علوم ارزش یکسانی ندارد.

۲۹- هریک از عبارات سمت راست به کدام یک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (یک مورد اضافی است.)

مفاهیم	عبارات
(۱) جامعه آرمانی	الف) علمی که ما را شکوفا کند و ظرفیت‌های ما را به فعلیت برساند.
(۲) علم مدنی	ب) قرآن کریم، قوانین حاکم بر تداوم و تغییر جوامع و امت‌های مختلف را می‌نامد.
(۳) مدینه فاضله	ج) فارابی علم اجتماعی را زیرمجموعه علوم انسانی دانسته است.
(۴) علم نافع	د) جامعه‌ای که بر محور علم سازمان یافته باشد.
(۵) سنت‌های الهی	

« پاسخ »

- الف) ۴- علم نافع (ص ۹۰) (۰/۲۵)
 ب) ۵- سنت‌های الهی (ص ۹۲) (۰/۲۵)
 ج) ۲- علم مدنی (ص ۹۳) (۰/۲۵)
 د) ۳- مدینه فاضله (ص ۹۳) (۰/۲۵)

۳۰- هریک از مثال‌های زیر اشاره به کدام عقل در معنای عام دارند؟
 الف) اصل انبساط و انقباض
 ب) برخاستن یک فرد در جمع

« پاسخ »

- الف) عقل ابزاری (ص ۹۶) (۰/۲۵)
 ب) عقل تفهیمی (ص ۹۶) (۰/۲۵)

۳۱- به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.
 کدام اندیشمند مسلمان از عصبیت به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع یاد می‌کند؟

« پاسخ »

- ابن‌خلدون (ص ۹۵) (۰/۵)

۳۲- کدام مورد به ترتیب درباره ابن خلدون و علم مدنی فارابی، درست است؟

- (۱) در مطالعات خود به روش عقلی توجه داشت - به توصیف و فهم کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.
- (۲) با تأثیرپذیری از قرآن، به دنبال شناخت سنت‌های الهی در جامعه بود - جامعه‌شناسی او در مقایسه با جامعه‌شناسی ابن‌خلدون محافظه‌کارانه است.
- (۳) رویکرد انتقادی داشت و از جامعه آرمانی سخن می‌فت - به علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد.
- (۴) از عصبیت به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع یاد می‌کند - دربارهٔ هنجارها، ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف، داوری علمی می‌کند و رویکرد انتقادی به جامعه خود و دیگر جوامع دارد.

« پاسخ »

- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ابن خلدون با تأثیرپذیری از قرآن، به دنبال شناخت سنت‌های الهی در جامعه بود. او در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیش‌تر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از جامعه آرمانی سخنی نگفت.
- ابن‌خلدون با استفاده از تجربه تاریخی جوامع پیرامون خود از عصبیت به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع یاد می‌کند و این دریافت خود را به همه جوامع تعمیم می‌دهد. رویکرد ابن‌خلدون، انتقادی نیست و جامعه‌شناسی او در مقایسه با جامعه‌شناسی فارابی محافظه‌کارانه است.
- علم مدنی فارابی از همه ظرفیت‌های علوم اجتماعی برخوردار است:
- به توصیف فهم کنش و ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.
 - به تبیین یعنی علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد.
 - درباره هنجارها، ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف، داوری علمی می‌کند و رویکرد انتقادی به جامعه خود و دیگر جوامع دارد.
 - درباره هنجارها، نحوه رفتار و سبک زندگی کنش‌گران سخن می‌گویند و باید‌ها و نبایدهایی برای زندگی تجویز می‌کند.

۳۳- به ترتیب جامعه مشرک و جامعه فاسق

- (۱) جامعه‌ای که بر اساس عقاید و ارزش‌های باطل شکل می‌گیرد - جامعه‌ای که اعضای آن عقاید و ارزش‌های حق را می‌شناسند ولی به آن‌ها پایبند نیستند.
- (۲) جامعه‌ای که اعضای آن عقاید و ارزش‌های حق را می‌شناسند ولی به آن‌ها پایبند نیستند. - جامعه‌ای که بر اساس عقاید و ارزش‌های باطل شکل می‌گیرد.
- (۳) جامعه‌ای که اعضای آن عاملان و حاملان فرهنگ حق نباشند - جامعه‌ای که اعضای آن با پایبندی به فرهنگ حق، مروج آن فرهنگ نیستند.
- (۴) جامعه‌ای که اعضای آن با پایبندی به فرهنگ حق، مروج آن فرهنگ نیستند - جامعه‌ای که اعضای آن عاملان و حاملان فرهنگ حق نباشند.

« پاسخ »

- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. جامعه مشرک جامعه‌ای است که بر اساس عقاید و ارزش‌های باطل شکل می‌گیرد و جامعه فاسقه جامعه‌ای است که اعضای آن عقاید و ارزش‌های حق را می‌شناسند ولی به آن‌ها پایبند نیستند.

۳۴- روش ابن خلدون در علوم اجتماعی، شبیه کدام جامعه‌شناس غربی است و ابوریحان در پژوهش علمی به چه چیزی اهمیت می‌داد و «عصیبت» مفهوم کلیدی نظریه کیست؟

- (۱) دیلتای - حس و تجربه - ابن سینا
(۲) گیدنز - مشاهده - فارابی
(۳) وبر - نقل اقوال مختلف - ابوریحان
(۴) کنت - اعتبار منابع - ابن خلدون

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. کنت - اعتبار منابع - ابن خلدون

۳۵- هر عبارت نشانه‌ی کدام نوع علم است؟ (به ترتیب)

- عمیق‌ترین تأثیر را در توزیع جهانی فرهنگ غرب ایفا می‌کند
- علوم اجتماعی ابن خلدون
- علمی که از روش‌های فراتجربی استفاده می‌کنند.
- علم به نفس و علم توحید
(۱) ترویج علوم انسانی غربی در جوامع غیرغربی - علم عمران - علوم عقلانی و وحیانی - نافع‌ترین علوم
(۲) دانش‌های راهبردی - علم عمران - علوم ابزاری - دانش مفید
(۳) علوم انسانی جوامع غیرغربی - علم مدنی - علم فلسفه - نافع‌ترین علوم
(۴) امپراتوری رسانه - علم مدنی - علم فلسفه - دانش مفید

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. ترویج علوم انسانی غربی در کشورهای غیرغربی، عمیق‌ترین تأثیر را در توزیع جهانی فرهنگ غرب ایفا می‌کند.

ابن خلدون علوم اجتماعی خود را علم عمران می‌نامد.

علوم عقلانی و وحیانی از روش‌های فراتجربی استفاده می‌کنند.

علم به نفس، علم توحید و علم به مبدأ و معاد، از نافع‌ترین علوم دانسته شده‌اند.

۳۶- در متن زیر عبارتهای مشخص شده به ترتیب به کدام مفهوم اشاره دارند؟

«با بررسی عوامل مهاجرت نخبگان جوامع غیرغربی مشخص شد که برای پی بردن به فهم این عوامل باید محققین از نگاه آنها به شرایط خودشان نگاه کنند، روابط میان نخبگان و جامعه را ارزیابی کرده و ارزشها و آرمانهای آنها را شناسایی کنند تا بتوانند مشکلات آنها را حل و از مهاجرت آنها جلوگیری کنند.»

- ۱) عقل نظری - عقل تفسیری - آشنایی زدایی - عقل عملی - لایه‌های بنیادین
- ۲) عقل عملی - عقل انتقادی - هویت زدایی - اعتباریات - عقل نظری
- ۳) عقل ابزاری - عقل تفسیری - همراهی همدلانه - عقل انتقادی - عقل عملی
- ۴) عقل انتقادی - عقل ابزاری - روش‌های کیفی - عقل ابزاری - عقل نظری

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. شناسایی ارزشها و آرمانها (عقل عملی) بررسی عوامل مهاجرت (عقل ابزاری) فهم عوامل مهاجرت (عقل تفسیری) نگاه کردن به شرایط نخبگان از دید خودشان (همراهی همدلانه) ارزیابی روابط میان نخبگان و جامعه (عقل انتقادی)

۳۷- کدام گزینه جدول زیر را به درستی کامل می‌کند؟ (به ترتیب)

الف	ج	ب
امکان ارزیابی ارزشها و آرمانهای بشری که پدیده‌های فراتجربی‌اند، از دست می‌رود.	رویکردی جمع‌گراست و به مالکیت خصوصی قائل نیست.	عامل پویایی و پیشرفت جامعه‌ی بادیه‌نشین در دیدگاه ابن‌خلدون

- ۱) زوال معنا - عصبیت - کمونیسیم
- ۲) گسترش عقلانیت ابزاری - حقیقت - سوسیالیسم
- ۳) زوال عقلانیت ذاتی - مسئولیت و تعهد - مارکسیسم
- ۴) زوال عقلانیت ابزاری - عصبیت - کمونیسیم

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. جهان متجدد فقط علمی را که با روش‌های تجربی به دست می‌آیند، علم می‌داند و علمی را که از روش‌های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد. با افول این دسته از علوم، امکان ارزیابی ارزشها و آرمانهای بشری - که پدیده‌های فراتجربی‌اند و با علوم تجربی قابل مطالعه نیستند - از دست می‌رود و داوری درباره‌ی این امور، به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود. از این روند، به زوال معنا و «عقلانیت ذاتی» یاد می‌شود.

ابن‌خلدون عصبیت را علت فراز و فرود تمدن‌ها می‌بیند. به نظر او، عصبیتی که در ابتدا در زندگی ساده‌ی بادیه‌نشین وجود داشته و عامل پویایی و پیشرفت جامعه بوده است، با رواج شهرنشینی و گرایش به تجملات به تدریج تضعیف می‌شود تا در نهایت با هجوم قوم دیگری که عصبیت قوی‌تری دارد، از بین می‌رود. کمونیسیم رویکردی، جمع‌گراست و به مالکیت خصوصی قائل نیست.

- ۳۸- درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارت‌های زیر را کدام گزینه به درستی نشان می‌دهد؟ (به ترتیب)
- الف) اشتراک مدینه‌های جاهله، فاسقه و ضاله در غیرفاضله بودن آنها است.
- ب) یکی از تفاوت‌های ویژگی‌های هویتی منزلت اجتماعی و زمان تولد به ترتیب ثابت و متغیر بودن آنها است.
- ج) اشتراک انقلاب اسلامی ایران با انقلاب‌های آزادی‌بخش قرن بیستم، جهت‌گیری ضداستعماری آنها بود.
- د) یکی از وجوه اشتراک فارابی و ابن‌خلدون، رویکرد انتقادی آنها است.
- ۱) ص - غ - ص - غ ۲) غ - ص - ص - ص ۳) ص - ص - غ - غ ۴) غ - غ - غ - ص

« پاسخ »

- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. بررسی عبارت‌های نادرست:
- ب) منزلت اجتماعی هویت اجتماعی متغیر است و زمان تولد ثابت است.
- د) رویکرد ابن‌خلدون، انتقادی نیست و جامعه‌شناسی او در مقایسه با جامعه‌شناسی فارابی محافظه‌کارانه است.

- ۳۹- به ترتیب موارد زیر، پیامد، ویژگی و بیان‌گر چیست؟

- فروپاشی نظام سیاسی به واسطه‌ی بحران کاذب یا واقعی
- اهمیت به حس و تجربه به عنوان شاخص اصلی شناخت علمی
- دیدگاه ابن‌خلدون در رابطه با تعامل بخش‌های مختلف هویتی
- ۱) حاکمیت سرمایه و افزایش شکاف طبقاتی - روشنگری - تأثیر طبیعت و بدن بر جامعه و فرهنگ
- ۲) تأثیر نظام اقتصادی بر سیاسی - روش جامعه‌شناسی تفهیمی - تأثیر جغرافیا و طبیعت در زندگی اجتماعی انسان
- ۳) عدول از ارزش‌ها و اصول نظام فرهنگی - شناخت هستی‌ها توسط عقل نظری - تأثیر ویژگی‌های اخلاقی بر جامعه و فرهنگ
- ۴) عدول از ارزش‌های فرهنگی به واسطه‌ی فشار سیاست‌های خارجی - جامعه‌شناسی پوزیتیویستی - تأثیر مناسبات اجتماعی بر محیط جغرافیایی

« پاسخ »

- گزینه ۲ پاسخ صحیح است.
- نظام اقتصادی می‌تواند با حمایت‌های ویژه از حکومت و دولت، قدرت آنرا تحکیم بخشد یا آن‌که با بحران‌های واقعی یا کاذب زمینه‌ی فروپاشی نظام سیاسی را فراهم کند. (تأثیر نظام اقتصادی بر نظام سیاسی)
- ماکس وبر، بنیان‌گذار جامعه‌شناسی تفهیمی، به حس و تجربه به عنوان شاخص اصلی شناخت علمی اهمیت می‌داد.
- ابن‌خلدون در قرن هشتم هجری درباره‌ی تأثیر جغرافیا و طبیعت در زندگی اجتماعی انسان بحث کرده است.

۴۰- کدام یک در ارتباط با روش و اندیشه‌های اجتماعی ابن خلدون درست است؟

- ۱) بنیان‌گذار علم عمران - عدم توجه به روش عقلی - تأثیرپذیری از قرآن - عدم رویکرد انتقادی
- ۲) روش پوزیتیویستی - عمران به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع - تدوین کتاب العبر - جامعه‌شناسی محافظه‌کار
- ۳) توجه به رفتار و سبک زندگی کنشگران - استفاده از مفهوم عصیبت در نظریه‌ی خود - بنیان‌گذار علم عمران - رویکرد غیرتفهیمی
- ۴) استفاده از روش تجربی و تفهیمی - تألیف کتاب تجارب الامم - مطالعه‌ی تحولات اجتماعی و پیامدهای آن - استفاده از تجربه‌ی تاریخی جوامع

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. ابن خلدون با تأثیرپذیری از قرآن، به دنبال شناخت سنت‌های الهی در جامعه بود. او در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیش‌تر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از جامعه‌ی آرمانی سخنی نگفت. رویکرد ابن خلدون انتقادی نیست و جامعه‌شناسی او در مقایسه با فارابی محافظه‌کارانه است. ابن خلدون علم اجتماعی خود را علم عمران نامید. نکته: ابن خلدون بنیانگذار علمی بود که خود آن را علم عمران می‌خواند.

۴۱- به ترتیب در رابطه با موضوع «ارزیابی انتقادی فرهنگ هند»، «نقش عصیبت در شکل‌گیری جوامع»، «نقش عقل عملی

در انجام عمل انسانی» و «نفی حق حیات فقرا» کدام اندیشمندان، مطالبی مطرح کرده‌اند؟

- ۱) ابوریحان بیرونی - ابن خلدون - علامه طباطبایی - مالتوس
- ۲) ابوعلی مسکویه - ابوریحان بیرونی - فارابی - ریکاردو
- ۳) ابن خلدون - ابوریحان بیرونی - علامه طباطبایی - ریکاردو
- ۴) ابوریحان بیرونی - ابن خلدون - فارابی - مالتوس

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. ابوریحان بیرونی در کتاب تحقیق ماللهند با روش تجربی و تفهیمی، فرهنگ جامعه هند را توصیف کرد و با استفاده از روش عقلی، به ارزیابی انتقادی این فرهنگ نیز پرداخت.

ابن خلدون با استفاده از تجربه تاریخی جوامع پیرامون خود از عصیبت به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع یاد می‌کند و این دریافت خود را به همه جوامع تعمیم می‌دهد.

از نظر علامه طباطبایی، عقل عملی به انسان در انجام عملش یاری می‌رساند و در این مسیر پدیده‌هایی را ایجاد می‌کند و این دریافت خود را به همه جوامع تعمیم می‌دهد.

مالتوس جمعیت‌شناس انگلیسی در نفی حق حیات کسانی که در فقر متولد می‌شود، گفته است: انسانی که در دنیای از قبل تملک شده به دنیا می‌آید، اگر نتواند قدرت خود را از والدینش دریافت کند و اگر جامعه، خواهان کار او نباشد، هیچ‌گونه حقی برای دریافت کم‌ترین غذا یا چون و چرا در مورد مقام و موقعیت خود ندارد. بر سر سفره گسترده طبیعت، جایی که او وجود ندارد، طبیعت حکم به رفتن او می‌دهد و خود این حکم را اجرا می‌کند.

۴۲- موارد زیر به ترتیب با چه جامعه‌ای در ارتباطند؟

- انحراف عملی از مدینه فاضله

- از دست رفتن ارتباط جهان اجتماعی با فرهنگ و تاریخ آن

- هویت سکولار و دنیوی محدود به ابعاد تاریخی و جغرافیایی

- فرهنگ اساطیری و پرستش خدایان متکثر

(۱) مدینه فاسقه - جهان اجتماعی خوباخته - هویت جامعه اسلامی از نگاه مستشرقان - جامعه یونان و روم باستان

(۲) مدینه ضاله - جهان اجتماعی گرفتار مرگ و کاهولت - دولت‌ملتهای جدید غربی - جامعه یونان و روم باستان

(۳) مدینه فاسقه - جهان اجتماعی دچار از خودبیگانگی حقیقی - دولت‌های جدید غربی - جامعه ایران پیش از اسلام

(۴) مدینه ضاله - جهان اجتماعی دچار از خودبیگانگی فطری - جامعه اسلامی از نگاه مستشرقان - جامعه ایران پیش از اسلام

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مدینه فاسقه و مدینه ضاله در نظریه فارابی، جوامعی هستند که در نتیجه انحراف از مدینه فاضله شکل گرفته‌اند. مدینه فاسقه جامعه‌ای است که در اثر انحراف عملی از مدینه فاسقه، با آن که مردم علوم و حیانی و عقلانی را می‌شناسند، اما از آن‌ها بهره نمی‌گیرند، یعنی با آن که مردم حقیقت و عدالت را می‌شناسند یا امکان شناخت آن را دارند، بر اساس آن عمل نمی‌کنند.

جهان اجتماعی خوباخته، به روش تقلیدی عمل می‌کند و ارتباطش را با تاریخ و فرهنگ خود از دست می‌دهد. در دیدگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی توحیدی یا حتی اساطیری نیست، بلکه سکولار و دنیوی است و به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می‌شود.

فرهنگ یونان و روم باستان، فرهنگ اساطیری بود اما فرهنگ قرون وسطی، فرهنگ دینی مسیحیت است. در فرهنگ اساطیری یونان و روم، خداوندگاران متکثر پرستیده می‌شدند اما فرهنگ مسیحیت با دعوت به توحید شکل می‌گیرد.

۴۳- ابن خلدون از متفکران مسلمان است که با روش تحولات و آن را مطالعه کرده است. کتاب او مقدمه ارزشمندی دارد. او بنیانگذار علم است. مفهوم کلیدی نظریه ابن خلدون است.

(۱) حسی - جغرافیایی - پیامدهای - آثارالباقیه - تاریخ - مدنی

(۲) تجربی - اجتماعی - پیامدهای - العبر - عمران - عصبیت

(۳) عقلانی - تاریخی - جغرافیایی - تجارب الامم - جامعه‌شناسی - تجربی

(۴) وحیانی - اجتماعی - اقتصادی - تحقیق ماللهند - فلسفه اجتماعی - اجتماعی

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۴۴- ابوریحان بیرونی سال‌های زیادی به اجبار، همراه سلطان در هند زندگی کرد. حاصل آن سال‌ها کتاب است. ابوریحان در این کتاب را توصیف می‌کند. وی هنگامی که مذاهب هند را تشریح می‌کند از موضع یک سخن می‌گوید و در پژوهش علمی به اهمیت می‌داد.

- (۱) سلجوقی - تجارب الامم - مذاهب هند - راوی بیطرف - حس و تجربه
- (۲) خوارزمشاهی - آثار الباقیه - واحدهای وزنی، آداب و رسوم - راوی منتقد - توصیف
- (۳) آل زیار - العبر - هندوستان - راوی بیطرف - تشریح
- (۴) غزنوی - مال‌للهند - آداب و رسوم، مذاهب، زبان، قوانین هندوستان - راوی منتقد - اعتبار منابع

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

۴۵- در دسته‌بندی فارابی از جوامع، به ترتیب مدینه جاهله، فاسقه و ضاله چه ویژگی‌هایی دارند؟

- (۱) وجود علوم ابزاری - انحراف عملی از مدینه فاضله - عمل نکردن به علوم وحیانی و عقلانی
- (۲) شناخت حقیقت و عدالت - بی‌بهره بودن از علوم عقلی - تحریف نظرات علمی مدینه فاضله
- (۳) انحراف نظری از مدینه فاضله - عدم بهره‌گیری از علوم وحیانی و عقلانی - وجود علوم ابزاری
- (۴) بی‌بهره بودن از علوم عقلی - شناخت حقیقت و عدالت - تحریف نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. فارابی جوامعی را که از علوم علقی بی‌بهره‌اند، مدینه جاهله نامیده است. در جوامع جاهله علم ابزار می‌تواند وجود داشته باشد اما علمی که از ارزش‌ها، آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید، وجود ندارد.

مدینه فاسقه از نظر فارابی جامعه‌ای است که در اثر انحراف عملی از مدینه فاضله به وجود می‌آید. در مدینه فاسقه، با آن‌که مردم علوم عقلانی و وحیانی را می‌شناسند اما از آن‌ها بهره نمی‌گیرند، یعنی با آن‌که مردم حقیقت و عدالت را می‌شناسند یا امکان شناخت آن‌را دارند، براساس آن عمل نمی‌کنند.

مدینه ضاله در دیدگاه فارابی جامعه‌ای است که در اثر انحراف نظری از مدینه فاضله شکل می‌گیرد. در مدینه ضاله، نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله هم تحریف می‌شود و آرمان‌ها، ارزش‌ها و امور غیرعقلانی، آرمان‌ها و ارزش‌های عقلانی معرفی می‌شوند.

۴۶- جامعه‌شناسی از عقل ابزاری برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی استفاده می‌کند. جامعه‌شناسی برای فهم دیگران و ارتباط با آنان است. جامعه‌شناسی به توصیف هنجارها و ارزش‌های اجتماعی بسنده می‌کند. جامعه‌شناسی از سایر عقل‌ها فراتر می‌رود و به دنبال عقلانیت دیگری می‌گردد که ظرفیت دآوری ارزشی داشته باشد.

- (۱) پوزیتیویستی - تفسیری - انتقادی
- (۲) تفسیری - پوزیتیویستی - تفهیمی - انتقادی
- (۳) انتقادی - تفسیری - پوزیتیویستی - تفهیمی
- (۴) تفهیمی - انتقادی - تفسیری - پوزیتیویستی

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

۴۷- کدام گزینه جدول را به طور صحیح کامل می‌کند؟

انتقادی	ب ؟	پوزیتیویستی	جامعه‌شناسی
عقل انتقادی	عقل تفسیری	الف ؟	عقل
د ؟	ج ؟	تبیینی	دانش

- (۱) عقل تفسیری - توصیفی - تفهیمی - تجربی و حسی
 (۲) عقل ابزاری - تفهیمی، تفسیری - تفسیری - تجویزی و انتقادی
 (۳) عقل انتقادی - تجربی - توصیفی - تبیینی
 (۴) عقل توصیفی - حسی - تفهیمی - انتقادی

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۴۸- برای ارزیابی و داوری نسبت به مناسبات و ارتباطات انسانی به کار می‌رود، مثلاً وضعیت را در مناسبات و روابط انسانی ارزیابی می‌کند. از این عقل برای تولید دانش استفاده می‌شود.

- (۱) عقل ابزاری - مهاجرت - تبیینی
 (۲) عقل تجربی - آزادی - تفسیری
 (۳) عقل انتقادی - عدالت - انتقادی و تجویزی
 (۴) عقل تفسیری - مسکن - تفهیمی

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

۴۹- برای فهم پدیده‌های معنادار مانند گفتار و متن به کار می‌رود از این نوع عقل برای تولید دانش استفاده می‌شود.

- (۱) عقل تفهیمی - نظام اجتماعی - تبیینی
 (۲) عقل تفسیری - کنش اجتماعی - تفهیمی، تفسیری
 (۳) عقل ابزاری - پدیده اجتماعی - توصیفی
 (۴) عقل تجربی - هنجار اجتماعی - انتقادی

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۵۰- دانشمندان برای کسب دانش درباره پدیده‌های طبیعی و مادی از استفاده می‌کنند و همواره به آزمون‌های و روش‌ها پایبندند. از این نوع عقل برای تولید استفاده می‌شود.

- (۱) عقل ابزاری (تجربی) - حسی - تجربی - دانش تبیینی
 (۲) عقل تفسیری - تجربی - حسی - دانش تجویزی
 (۳) عقل انتقادی - اجتماعی - انبساطی - دانش تفهیمی
 (۴) عقل تفهیمی - حسی - تفسیری - دانش انتقادی

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

۵۱- گزینه‌های صحیح را مشخص کنید.

الف- مفهوم کلیدی نظریه ابن خلدون «عصبیت» است.

ب- ابن خلدون عصبیت را علت ضعف تمدن‌ها می‌داند.

ج- به نظر او عصبیتی که در ابتدای زندگی ساده‌بادیه‌نشینی وجود داشته، عامل پویایی و پیشرفت جامعه بوده است.

د- عصبیت با رواج شهرنشینی و گرایش به تجملات به تدریج ضعیف می‌شود.

(۱) الف - ج - د (۲) الف - ج (۳) الف - ج - د (۴) الف - ب

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

۵۲- گزینه‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.

۱- ابوریحان بیرونی (۴۲۷ - ۳۵۲ هـ - ش) در نجوم، ریاضیات، شعر و جغرافیا صاحب نظر بود.

۲- کتاب‌های تحقیق ماللهند و تجارب الامم دو اثر مهم او در حوزه علوم اجتماعی است.

۳- اهمیت امروزی ابوریحان در به کارگیری روش انتقادی در کنار روش تجربی در بررسی‌های مذهبی، تاریخی و جغرافیایی است.

۴- روشی که او در هزار سال پیش در بررسی‌های علمی خود در پیش گرفته بود، امروزه در تحقیقات مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی متداول شده است.

(۱) ص - ص - غ - غ (۲) غ - غ - ص - ص (۳) غ - غ - ص - ص (۴) ص - ع - ص - غ

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۵۳- روش کدام اندیشمند مسلمان، مشابه روشی است که اگوست کنت، چهارصد سال بعد از او، در جامعه‌شناسی

پوزیتیویستی به کار گرفت؟

(۱) فارابی (۲) ابوریحان بیرونی (۳) ابن سینا (۴) ابن خلدون

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

۵۴- رویکرد ابن خلدون و جامعه‌شناسی او در مقایسه با جامعه‌شناسی فارابی است. ابن خلدون علم

اجتماعی خود را می‌نامد.

(۱) انتقادی است - پیشرفته‌تر - علم مدن

(۲) انتقادی نیست - محافظه‌کارانه - علم عمران

(۳) تفسیری است - علمی - علم فیزیک

(۴) تفهیمی - توصیفی - علم عمران

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۵۵- ابن خلدون با استفاده از جوامع پیرامون خود از به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع یاد می‌کند و این دریافت خود را

- (۱) تجربه تاریخی - عصبیت - به همه جوامع تعمیم می‌دهد.
- (۲) تجربه حسی - اقتصاد - با مشاهده جوامع تفسیر می‌کند.
- (۳) شناخت علمی - پیشرفت علم - تنها در جامعه خود قابل بررسی می‌داند.
- (۴) شناخت جغرافیایی - توسعه جغرافیایی - به همه جوامع تعمیم نمی‌دهد.

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

۵۶- ابن خلدون یکی دیگر از اندیشمندان مسلمان است که با تأثیر از به دنبال شناخت در جامعه بود. او در مطالعات خود به روش توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش استفاده می‌کرد و بنابراین از سخن نگفت.

- (۱) اندیشمندان زمان خود - روابط اجتماعی - تجربی - انتقادی - جامعه زمان خود
- (۲) جوامع یونان و روم - روابط با سایر ملل - حسی - تجربی - جوامع اطراف
- (۳) قرآن - سنت‌های الهی - علمی - حسی و تجربی - جامعه آرمانی
- (۴) قرآن - اعتقادات - تفسیری - تفهیمی - جامعه انتقادی

« پاسخ »

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

۵۷- ابوریحان بیرونی در کتاب با روش فرهنگ جامعه هند را توصیف کرد و با استفاده از روش به ارزیابی این فرهنگ نیز پرداخت.

- (۱) تجارب الامم - تفسیری - تجربی -
- (۲) تحقیق ماللهند - تجربی و تفهیمی - عقلی - انتقادی
- (۳) العبر - حسی و انتقادی - تفسیری -
- (۴) تنبیه الامه و تنزیه المله - تجربی - انتقادی -

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۵۸- کتاب «تجارب الامم» از آثار متفکران است که توسط با نگاهی به نگارش درآمده است.

- (۱) فلسفی - ابوریحان بیرونی - انتقادی
- (۲) ریاضی - فارابی - توصیفی
- (۳) تاریخ و اجتماعی - ابن خلدون - جامعه شناختی
- (۴) اجتماعی - ابوعلی مسکویه - تبیینی

« پاسخ »

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

- ۵۹- گزینه‌های صحیح و غلط را در رابطه با علم مدنی فارابی مشخص کنید.
- ۱- به توصیف و فهم کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.
 - ۲- به تبیین یعنی بیان واقعیت‌های اجتماعی و بررسی روابط آن‌ها می‌پردازد.
 - ۳- دربارهٔ هنجارها و ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف هیچ داوری نمی‌کند و رویکردی بی‌طرفانه به جامعهٔ خود و دیگر جوامع دارد.
 - ۴- دربارهٔ هنجارها، نحوهٔ رفتار و سبک زندگی کنش‌گران سخن می‌گوید و باید‌ها و نبایدهایی برای زندگی اجتماعی تجویز می‌کند.
- (۱) ص - غ - ص - غ (۲) ص - غ - غ - ص (۳) ص - ص - ص - غ (۴) ص - ص - غ - غ

« پاسخ »

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

- ۶۰- فارابی با چه نگاهی به جوامع زمان خود می‌نگریست؟ و آن جوامع را براساس تقسیم‌بندی خود چه می‌نامد؟
- (۱) انتقادی - فاسقه یا ضاله
 - (۲) جامعه‌شناسانه - فاضله یا جاهله
 - (۳) ارزش‌مدار - فاسقه یا جاهله
 - (۴) عقلانی - ضاله یا فاضله

« پاسخ »

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.